

2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (XXXVIII):

Dublu rol în provincia agricolă: Cetățeni loiali „patriei” lor iar pe de altă parte... orientați ... cultural spre „țara mamă”

Stema sașilor

Cetățenii nu erau discriminați prin lege, ci în practică

Toți maghiarii priveau ponderea numerică redusă a propriei etnii ca pe o primejdie a statului „lor” ... ponderea etnicilor maghiari (inclusiv secuii) era de doar 40%

Sașii se simțeau tot mai slab reprezentați de împăratul care vorbea, este adevărat, limba germană, dar nu putea împiedica maghiarizarea și, în rest, domnea peste un stat multinațional, în care influența germană se diminuea continuu ...

Sașii au înțeles semnele vremii

Soluționarea problemelor naționale nu li se părea posibilă într-un stat multinațional sub un rege și împărat din casa de Habsburg, ci doar într-un stat propriu sau în uniunea cu alt stat de aceeași naționalitate.

Fiecare comunitate etnică din Ardeal își cultiva istoria proprie, istoria celorlalte popoare fiind privită cu reținere și abordată mai mult „marginal și unilateral”

sec. XIX

Transilvania - în imperiu - o provincie agricolă

Ernst Wagner (1921-1986), doctor în agronomie, pasionat istoric bistritean, președinte al Cercului de Studii Transilvane Heidelberg

Biserica de națiune săsească a lui Dumnezeu - simbolul unității sașilor ardeleni

Biertan
sediul episcopatului săsesc 1572-1867

Sibiu - din 1867- capitala spirituală a sașilor
bkh.evang.ro
„Multe sfuri ale muncii noastre sunt tinute aici”

„Ecclesia Dei nationis Saxonicae”

Continuăm reproducerea selectivă din lucrarea lui Ernst Wagner, „Istoria Sașilor Ardeleni”. În cap. „Dieta de la Sibiu (1863)” se prezintă pașii începuturilor colaborării între sași și români: «După a doua dizolvare a Universității Săsești, în 1848, funcțiile acesteia nu au mai putut fi niciodată pe deplin restabilite. Starea de asediu a fost ridicată de abia în 1854. În 1861 a fost emisă o nouă constituție, centralizată pentru Imperiul Austriac, așa numita „Patentă din februarie”, Transilvania rămânea în continuare provincie a Coroanei. Sașii înțeleseseră semnele vremii. La 3 aprilie 1848 Universitatea Săsească hotărâse deja egalitatea în drepturi și pentru românii de pe pământul regesc. Sașii nu se mai considerau o națiune regnicolară, ci un grup etnic și confesional care îi cuprindea și pe sașii de pe fostele pământuri ale comitatelor. Dieta convocată în 1863 la Sibiu de împăratul Franz Joseph a fost boicotată de maghiari și secui. Deputații români și sași au formulat propuneri progresiste; legea elaborată de ei, privitoare la dreptul de folosire a celor trei limbi ale țării – maghiara, româna și germana – a fost promulgată la 5 ianuarie 1865. Acestor începuturi promițătoare le-a urmat în curând eșecul. După războiul prusaco-austriac din 1866, Austria și-a pierdut supremația asupra Germaniei și Italiei. În 1867 a trebuit să se recurgă la un „compromis” cu Ungaria, prin crearea monarhiei dualiste austro-ungare. Împăratul Austriei era prin urmare și rege al Ungariei. Cu excepția unor instituții comune ambelor state, cum ar fi armata și externele, Ungaria forma un regat distinct care încorporează Transilvania, Croația, Slavonia și Fiume. O dată cu instaurarea dualismului, Transilvania înceta să mai existe ca unitate statală distinctă.»

Din cap. „Transilvania – parte a Ungariei (1867-1918)” am selectat câteva pasaje semnificative: «În noul regat al Ungariei, ponderea etnicilor maghiari (inclusiv secuii) era doar de 40%; ei dețineau majoritatea relativă, dar nu și pe cea absolută. Minoritățile cele mai puternice erau românii, slovacii, germanii, croații, sârbii și rutenii, alături de care existau multe alte grupuri etnice mai restrânse. Toți maghiarii priveau ponderea numerică redusă a propriei etnii ca pe o primejdie a statului „lor”. De aceea, au încercat consecvent să atragă membri ai altor etnii de partea lor, să le impună limba maghiară, să-i maghiarizeze. Funcționarii care adoptau un nume maghiar erau angajați sau avansați cu prioritate, iar limba maghiară era unica limbă oficială. Cetățenii care se declarau de altă naționalitate nu erau discriminați prin lege, ci în practică. O lege a făcut posibilă înlocuirea numelor ne-maghiare de localități cu altele noi. Folosirea limbii materne în instituții și justiție era îngăduită în mod deliberat, deși legea o permitea în regiunile cu populație numeroasă de alte naționalități. Unii maghiari clarvăzători și-au dat seama, ce-i drept, că discriminarea părții majoritare a populației periclita pe termen lung însăși existența statului. (...) Naționalismul extremist maghiar a condus la reacții corespunzătoare din partea minorităților. Ele nu numai că au luptat cu înverșunare împotriva maghiarizării, dar au și început să gândească și să acționeze la rândul lor tot mai naționalist. Soluționarea problemelor naționale nu li se părea posibilă într-un stat multinațional sub un rege și împărat din casa de Habsburg, ci doar într-un stat propriu sau în uniunea cu alt stat de aceeași naționalitate. Românii din Transilvania priveau tot mai mult unirea cu Regatul României ca unica soluție.

Sașii fuseseră, până în 1867, una din națiunile politice ale Transilvaniei, cu o corporație teritorială proprie, Universitatea Săsească. Dintr-o dată, ei deveniseră o „minoritate”. Se simțeau tot mai slab reprezentați de împăratul care vorbea, este adevărat, limba germană, dar nu putea împiedica maghiarizarea și, în rest, domnea peste un stat multinațional, în care influența germană se diminuea continuu. Prusia a întemeiat în 1871 Imperiul German, care nu mai includea și Austria. Pe măsură ce se accentuau tendințele ungarilor de maghiarizare și asuprire a celorlalte națiuni, sașii încetau să se simtă o națiune de sine stătătoare, considerându-se tot mai mult o ramură a națiunii germane, chiar dacă, spre deosebire de români, ei nu puteau nutri speranța unirii cu un stat german. Treptat s-au obișnuit cu dublul rol: să fie pe de-o parte cetățeni loiali ai „patriei” lor, iar pe de altă parte să se orienteze intelectual și cultural spre „țara mamă”, Germania, idealizând-o de la distanță.» În cap. „Dizolvarea pământului regesc (1876)”, Ernst Wagner prezintă situația Transilvaniei în perioada cercetată: «Legea privitoare la unirea Transilvaniei cu Ungaria (1868) prevedea dizolvarea teritoriilor celor trei națiuni, districtele și scaunele săsești menținându-se deocamdată ca unități administrative. Drepturile de autoadministrare și jurisdicția pământului regesc urmau să fie reglementate într-o lege separată. La început, sașii au încercat să-și păstreze autonomia făcând propuneri concrete în această direcție în Programul Național al primei adunări săsești de la Mediaș. Legea promulgată în 1876 a însemnat însă suspendarea autonomiei lor seculare: din teritoriul Universității Săsești s-au creat o serie de noi comitate, iar ea a fost transformată într-o fundație publică. Îi revenea doar sarcina de a administra întinsele proprietăți ale Universității Săsești și ale celor Șapte Scaune și de a repartiza veniturile rezultate tuturor instituțiilor culturale săsești de pe pământul regesc. (...) Biserica a rămas și după 1876 intactă, iar învățământul sprijinit de ea s-a

extins sistematic. „Ecclesia Dei nationis Saxonicae” – biserica de națiune săsească a lui Dumnezeu – a devenit simbolul unității sașilor ardeleni, reprezentată prin episcopul evanghelic. (...) Desființarea autonomiei politice a pământului regesc nu a dus la resemnare, ci la o intensificare a vieții culturale, politice și economice în regiunile locuite de sași. În 1850 apărea deja primul volum din „Geschichte der Siebenbürger Sachsen für das Sächsische Volk (Istoria sașilor ardeleni pentru poporul săsesc) de Georg Daniel Teutsch, lucrare continuată de fiul său Friedrich Teutsch. (...) Din punct de vedere economic, Transilvania era considerată în Imperiul Habsburgic o provincie agricolă. Pentru protejarea latifundiilor ungurești a fost introdusă taxa vamală pe cereale. Urmarea a fost așa-numitul Război vamal cu România din 1886-1889, care a condus la sistarea exportului către România, piață de desfacere vitală pentru producția meșteșugărească din orașele și târgurile săsești. Consecința a fost o criză economică gravă. Unii întreprinzători sași au găsit o soluție, construind o serie de întreprinderi industriale prospere în România, pe Valea Prahovei. În rândul meșteșugarilor și țăranilor sărăciți s-a pornit un val de emigrare, la început către Muntenia, mai târziu către Statele Unite ale Americii. În unele sate, emigrarea a luat o asemenea amploare, încât înainte de 1914 mai mult de 10% din populația săsească trăia temporar sau definitiv de cealaltă parte a oceanului. (...)»

Tribuniștii cunoșteau bine istoria Transilvaniei și a imperiului austro-ungar. În fiecare număr erau reproduse și comentate articole din presa imperiului - pe problemele minorităților naționale, a presei maghiare de guvernământ sau de opoziție - respectiv din marile capitale ale Europei. Se traducea intens și se interpreta fiecare nuanță, cu argumentele juriștilor români contemporani. Tribuniștii – și în general intelectualii români - au remarcat și faptul că fiecare comunitate etnică (maghiari, sași, secui, evrei, armeni, etc) din Ardeal își cultiva istoria proprie, istoria celorlalte popoare fiind privită cu reținere și abordată mai mult «marginal și unilateral » (Thomas Năgler, 2000).

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-xxxviii-dublu-rol-in-provincia-agricola-cetateni-loiali-patriei-lor-iar-pe-de-alta-parte-orientati--cultural-spre-tara-mama-129023.html>

www.tribuna.ro/stiri/cultura/2017-anul-tribunistilor-memorandisti-xxxviii-dublu-rol-in-provincia-agricola-cetateni-loiali-patriei-lor-iar-pe-de-alta-parte-orientati--cultural-spre-tara-mama-129023.html

Tribuna
Dintotdeauna pentru totdeauna!

Eveniment Actualitate Stiri de pe strada mea Sport Cultura Sanatate Timp liber Tribuna femeilor Descopera lumea

2017-Anul tribuniștilor memorandiști (XXXVIII): Dublu rol în provincia agricolă: Cetățeni loiali „patriei” lor iar pe de altă parte... orientați ... cultural spre „țara mamă”

17.09.2017 23:09 187 vizualizari 0 comentarii